

- Стахівський С.М. – К.: НАВСУ, 2005. – 272 с.
7. Арсеньев В.Д. Вопросы общей теории судебных доказательств / В.Д. Арсеньев. – М.: Юрид. лит., 1964. – 180 с.
 8. Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса. Т. 2. / М.С. Строгович. – М.: Наука, 1970. – 516 с.
 9. Орлов Ю.К. Основы теории доказательств в уголовном процессе: научно-практическое пособие / Ю.К. Орлов. – М.: Издательство «Проспект», 2000. – 144 с.
 10. Кримінально-процесуальний кодекс України: Закон України від 28 грудня 1960 року // ВВР Української РСР. – 1961. – №2. – Ст. 15.
 11. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. №2341-III // Відомості Верховної Ради. – 2001. – №25-26. – Ст. 131.

УДК 342.98

В.М. Струс
Проректор з економічних питань
та ресурсного забезпечення
Львівського державного університету
внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ДАІ МВС УКРАЇНИ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

У статті аналізується стан адміністративно-правового забезпечення взаємодії підрозділів ДАІ МВС України з іншими суб'єктами системи управління безпекою дорожнього руху, досліджуються окремі законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють форми такої взаємодії.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, Державна автомобільна інспекція, взаємодія, безпека дорожнього руху, нормативно-правові акти.

В статье анализируется состояние административно-правового обеспечения взаимодействия подразделений ГАИ МВД Украины с другими субъектами системы управления безопасностью дорожного движения, исследуются отдельные законодательные и подзаконные нормативно-правовые акты, которые регулируют формы такого взаимодействия.

Ключевые слова: административно-правовое обеспечение, Государственная автомобильная инспекция, взаимодействие, безопасность дорожного движения, нормативно-правовые акты.

This article analyzes the state of administrative and legal support interaction of State Automobile Inspection of Ukraine with other subjects of management traffic security, study some legal regulations and regulations governing the form of such interaction.

Keywords: administrative and legal support, the State Automobile Inspectorate, cooperation, safety of traffic regulations.

Постановка проблеми. Проблеми належного функціонування системи управління безпекою дорожнього руху були та залишаються предметом посиленої уваги як представників державно-владних структур, так і науковців. Така увага пояснюється, передусім, значною шкодою, яка завдається суспільству внаслідок порушення безпечних умов дорожнього руху.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, щороку у світі внаслідок дорожньо-транспортних пригод гине близько 1,2 млн. осіб, а кількість травмованих становить близько 50 млн. осіб. Значними також є економічні втрати від дорожньо-транспортних пригод, які становлять приблизно від 1 до 3 відсотків обсягу світового валового продукту. В Україні за останні п'ять років зареєстровано 293 тис. дорожньо-транспортних пригод, у яких загинуло майже 35 тис. і травмовано понад 286 тис. осіб. У 2010 році зареєстровано 31,7 тис. дорожньо-транспортних пригод, у яких загинуло 4,7 тис. осіб, серед яких 144 дитини, і постраждало майже 39 тис. осіб, серед яких 3,2 тис. дітей. Переважну більшість дорожньо-транспортних пригод скоєно з вини водіїв транспортних засобів (77 відсотків загальної кількості). Рівень смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод в Україні (102 особи на 1 млн. жителів) значно перевищує показники таких держав, як Швейцарія (49 осіб), Німеччина (62 особи) [1].

Серед усіх суб'єктів системи забезпечення безпеки дорожнього руху, Державна автомобільна інспекція МВС України (далі – ДАІ) наділена найширшим обсягом повноважень у цій сфері. Підрозділи ДАІ щоденно здійснюють реєстраційні, дозвільні, наглядові, примусові та інші адміністративно-правові дії, які безпосередньо впливають на стан безпеки дорожнього руху. Як показує аналіз чинних нормативно-правових актів, що регламентують функціонування органів Державтоінспекції та практики їх застосування, ефективність діяльності органів ДАІ в багатьох аспектах залежить від дієвості механізмів взаємодії з іншими органами публічної влади та громадськістю. У зв'язку з цим виникає необхідність у проведенні дослідження проблем, які існують щодо адміністративно-правового забезпечення взаємодії підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами системи управління безпекою дорожнього руху.

Стан дослідження. Питання адміністративно-правового забезпечення взаємодії підрозділів ДАІ з органами публічної влади та громадськістю у сучасних умовах певною мірою були предметом досліджень Т.О. Гуржія, С.М. Гусарова, М.Ю. Веселова, Д.С. Денисюка, В.В. Єгупенка, М.А. Микитюка, В.В. Новікова, О.І. Остапенка, А.М. Подоляка, О.Ю. Салманової, Л.І. Сопільника, М.М. Стоцької, В.М. Шудрікова, В.К. Шкарупи та інших вчених, які представляють різні галузі правової науки.

Проте ряд актуальних і практично значущих проблем у цій сфері потребують подальшої розробки, тому метою цієї статті є аналіз сучасного стану адміністративно-правового забезпечення взаємодії підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами системи управління безпекою дорожнього руху та виявлення прогалин такого забезпечення.

Вклад основного матеріалу. Правове забезпечення організації діяльності ДАІ створюється системою нормативно-правових актів, які відрізняються один від одного багатьма ознаками – юридичною силою, назвою, органами, що їх приймають, порядком набрання чинності, однак мають одне спрямування – упорядкування, узгодженість, взаємодія структурних одиниць ДАІ (їх посадових осіб) між собою, між собою та іншими суб'єктами системи забезпечення дорожнього руху, а також із громадськістю для реалізації завдань ДАІ, визначених чинним законодавством. Правове забезпечення – утворення і підтримка в необхідних межах конструктивних організаційно-функціональних характеристик систем управління за допомогою впливу та упорядкування всього арсеналу юридичних засобів (норм права, правовідносин, прав і обов'язків, актів та ін.) [2, с. 520]. У межах правового забезпечення активно складаються різноманітні засоби впливу з урахуванням широкого спектра правових норм та сфери управлінської діяльності. Правове забезпечення такої сфери соціального управління як безпека дорожнього руху відіграє важливу роль, хоча й зазначена діяльність не може вважатись виключно правовою. За допомогою правових актів визначаються основні форми, методи та заходи забезпечення безпеки дорожнього руху, цілі, завдання і функції різних суб'єктів, основні засади їх взаємодії. З одного боку, право повинно виконувати свою роль регулятора відносин у сфері безпеки дорожнього руху, спрямовуючи їх на задоволення поставлених цілей та інтересів, а з іншого – не врегульовувати зазначені відносини надмірно. Тому метою правового забезпечення взаємодії підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами системи управління безпекою дорожнього руху слід вважати: юридичне закріплення існуючих позитивних форм та методів взаємодії; формування нових відносин, відсутніх у поточний момент, але бажаних чи необхідних з погляду виконання перспективних завдань щодо співпраці суб'єктів; припинення відносин, що негативно впливають на стан взаємодії суб'єктів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Для повноцінної взаємодії підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами забезпечення безпеки дорожнього руху необхідним є нормативне забезпечення багатьох галузей і, зокрема, конституційного, адміністративного, господарського права тощо. Серед цих норм визначальну роль відіграють адміністративно-правові норми. Саме цей вид норм найповніше пов'язаний з реальним процесом взаємодії підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами забезпечення безпеки дорожнього руху, оскільки опосередковує більшість її аспектів, елементів, дій. Так, функціонування підрозділів ДАІ відбувається у сфері охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, де переважна кількість суспільних відносин регулюється адміністративно-правовими нормами. Законодавство наділяє підрозділи ДАІ статусом активного учасника адміністративно-деліктного процесу, надаючи їм можливість застосовувати заходи адміністративного примусу та зобов'язуючи вживати заходів щодо попередження адміністративних правопорушень. Виконання таких функцій зумовлює застосування адміністративно-правового інструментарію під час організації взаємодії підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами забезпечення безпеки дорожнього руху.

У наукових дослідженнях виокремлюють два основних напрямки адміністративно-правового забезпечення – «матеріальний» і «процесуальний». Поділ здійснюється на основі розмежування призначення правових норм. Якщо функції норм матеріального права полягають у безпосередньому регулюванні поведінки людей, то призначення процесуальних норм полягає у регулюванні суспільних відносин, що складаються у процесі застосування матеріальних норм, сприяння досягненню результату, що передбачений нормами матеріального права. У цьому контексті обґрунтованою є позиція В.К. Колпакова, що матеріальні норми закріплюють комплекс обов'язків і прав, а також відповідальність учасників управлінських відносин (визначають статичну функцію права), а процесуальні визначають порядок реалізації юридичних обов'язків і прав (динамічна функція) [3, с. 74].

Для з'ясування питання про адміністративно-правове забезпечення взаємодії суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху необхідно розглянути як «матеріальний» напрямок (вплив за допомогою права на фактори забезпечення безпеки дорожнього руху, закріплення правового статусу суб'єктів, їх відповідальності та функції взаємодії), так і «процесуальний» (правове закріплення найбільш доцільного порядку здійснення взаємодії в правових та організаційних формах). Необхідно зазначити, що поділ на напрямки адміністративно-правового забезпечення є досить умовним, і часто в одному нормативно-правовому акті ці напрямки переплітаються.

Для практичної діяльності щодо взаємодії підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами системи управління безпекою дорожнього руху мають значення норми, що регламентують: 1) загальні положення забезпечення безпеки дорожнього руху і закріплення прав та обов'язків суб'єктів («матеріальний» напрямок); 2) основні напрями та методи взаємодії підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами системи управління безпекою дорожнього руху; 3) взаємодію підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами забезпечення безпеки дорожнього руху у правотворенні та правозастосуванні; 4) взаємодію підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами забезпечення безпеки дорожнього руху за допомогою організаційних форм управління.

Такі норми мають різну юридичну силу і містяться:

- 1) у законах України, указах та розпорядженнях Президента України, постановах та розпорядженнях Кабінету Міністрів України;
- 2) у відомчих нормативно-правових актах;
- 3) у нормативно-правових актах органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади.

Закон України «Про дорожній рух» [4] визначає компетенцію та засади участі окремих суб'єктів у забезпеченні безпеки дорожнього руху, при цьому покладаючи на підрозділи ДАІ загальне завдання забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні. Окремі аспекти взаємодії ДАІ з іншими суб'єктами визначені у статті 52-1 цього закону шляхом надання повноважень Державтоінспекції: брати участь у реалізації в межах своїх повноважень державної політики щодо забезпечення безпеки дорожнього руху, здійснювати підготовку проектів законів та інших нормативно-правових актів, у тому числі правил, норм та стандартів, державних і регіональних програм стосовно забезпечення безпеки дорожнього руху та його учасників; організовувати супроводження і забезпечення безпечного руху транспортних засобів спеціального призначення; погоджувати проекти на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, залізничних переїздів, комплексів дорожнього сервісу та інших споруд у межах відведення автомобільних доріг або червоних ліній міських вулиць і доріг; погоджувати проекти конструкцій транспортних засобів у частині дотримання вимог щодо забезпечення безпеки дорожнього руху; видавати в установленому порядку у випадках, передбачених законом, дозволів на рух транспортних засобів з надгабаритними, великоваговими вантажами, параметри яких установлені законодавством тощо.

Також на законодавчому рівні отримали закріплення форми взаємодії підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами щодо певних сфер діяльності. Зокрема, відповідно до:

- пункту 14 статті 12 Закону України «Про автомобільні дороги» [5] орган державного управління автомобільними дорогами загального користування має право приймати за погодженням з відповідним підрозділом ДАІ рішення щодо демонтажу технічних засобів та рекламоносіїв, що встановлені в межах смуги відведення автомобільної дороги з порушенням вимог законодавства;
- пункту 3 статті 18 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» [6] військовослужбовці Управління державної охорони України під час здійснення державної охорони мають право спільно з відповідними підрозділами міліції тимчасово обмежувати або забороняти під час здійснення охоронних заходів рух транспортних засобів та пішоходів на вулицях і дорогах під час проїзду автомобільним транспортом Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, а також глав іноземних держав, парламентів і урядів, керівників міжнародних міжкультурних організацій та іноземних делегацій, які перебувають в Україні з офіційним візитом, не допускати громадян на окремі ділянки місцевості та об'єкти, вимагати від них залишатися на конкретних місцях або залишити їх;
- пункту 19 частини першої статті 20 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» [7] органам Державної прикордонної служби України надається право здійснювати автоматизований обмін інформацією про транспортні засоби, що перетнули державний кордон України, з ДАІ МВС України. Схожі форми правового регулювання взаємодії ДАІ у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху визначені й у інших законодавчих актах.

Найбільш ґрунтовно основи взаємодії підрозділів ДАІ закріплено у Законі України «Про міліцію» [8] та Положенні про Державну автомобільну інспекцію Міністерства внутрішніх справ [9]. Зокрема, у п.7 Положення визначено, що ДАІ провадить свою діяльність у взаємодії з іншими службами і підрозділами органів внутрішніх справ, державними органами та органами місцевого самоврядування і об'єднаннями громадян, в тому числі інших держав, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та господарювання, військовою інспекцією безпеки дорожнього руху та іншими підрозділами Міноборони, Служби безпеки, Держкомкордону, Державної митної служби, посадовими і службовими особами та громадянами з питань забезпечення безпеки дорожнього руху та його учасників, охорони

громадського порядку, профілактики та розкриття злочинів і зменшення забруднення транспортом навколишнього середовища, а також надає їм необхідну допомогу у розв'язанні цих проблем. Зазначене положення розкривається через шляхи реалізації завдань ДАІ, передбачені пунктом 4 цього ж Положення.

Значну роль в адміністративно-правовому забезпеченні взаємодії підрозділів ДАІ у системі забезпечення безпеки дорожнього руху відіграють програми та концепції (стратегії) підвищення рівня безпеки дорожнього руху. Так, серед напрямів реалізації Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2015 року [1], є активізація роботи Координаційної ради з питань безпеки дорожнього руху; створення та розвиток єдиної системи надання учасникам дорожнього руху необхідної інформації, зокрема про стан доріг, погодні умови, аварійну ситуацію, пункти екстреного зв'язку, розташування закладів охорони здоров'я; прийняття відповідних державних і регіональних цільових програм та забезпечення безумовного виконання передбачених ними завдань і заходів.

Деталізують форми взаємодії підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами окремі відомчі нормативні акти – Інструкція з питань діяльності підрозділів дорожньо-патрульної служби Державтоінспекції МВС (затверджена наказом МВС України № 111 від 27 березня 2009 р.) [10], Положення про органи безпеки дорожнього руху Міністерства оборони України (затверджене наказом Міністра оборони України № 330 від 1 листопада 1999 р. [11], Положення про службу безпеки дорожнього руху Держкомкордону України (затверджене наказом Держкомкордону України №169 від 24 квітня 1998 р.) [12] та інші. Серед групи відомчих нормативно-правових актів слід виокремити спільні накази МВС України з іншими центральними органами виконавчої влади. Зокрема, наказ Державної служби автомобільних доріг України, Міністерства транспорту та зв'язку України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Державного комітету телебачення та радіомовлення України № 383/792/513/951/285 від 28 жовтня 2010 року «Про затвердження Порядку оперативного інформування учасників дорожнього руху про надзвичайні ситуації природного або техногенного характеру, що сталися на автомобільних дорогах загального користування, ускладнення гідрометеорологічних та інших умов дорожнього руху, стану проїзду, дорожнього покриття та аварійності» [13] та наказ МВС України та МОЗ України № 205/353 від 25 червня 2007 р. «Про затвердження Інструкції про порядок обліку дорожньо-транспортних пригод і осіб, які в них постраждали, та обміну інформацією між закладами охорони здоров'я і органами внутрішніх справ» [14].

Важливе місце у правовому забезпеченні взаємодії підрозділів ДАІ з іншими суб'єктами системи забезпечення безпеки дорожнього руху займає правотворчість місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування. В умовах децентралізації та деконцентрації державної влади об'єктивно існує тенденція до посилення ролі саме цього механізму регулювання суспільних відносин. Його позитивний вплив полягає в тому, що правове регулювання здійснює суб'єкт, який сам знаходиться в системі безпосереднього забезпечення безпеки дорожнього руху на певній території, наділений координаційними можливостями, а, отже, і більш динамічно відповідає на зміни у середовищі функціонуючої системи. У розпорядженнях голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації № Р-859/0/3-11 від 1 грудня 2011 р. «Про підвищення рівня безпеки дорожнього руху на території Дніпропетровської області», голови Донецької обласної державної адміністрації № 462 від 8 вересня 2009 р. «Про затвердження Положення про обласну комісію з питань транспорту та безпеки дорожнього руху та її персональний склад», рішеннях Київської міської ради № 4/1059 від 22 січня 2009 р. «Про затвердження комплексу заходів, спрямованих на удосконалення організації дорожнього руху та поліпшення екологічного стану в м. Києві», № 455/1116 від 26 квітня 2007 р. «Про затвердження міської Програми вдосконалення організації дорожнього руху та його безпеки на період 2007 - 2009 років у м. Києві» визначаються оптимальні форми взаємодії суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху в соціально-економічних умовах окремих регіонів та міст.

Висновки. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії підрозділів ДАІ МВС України з іншими суб'єктами системи управління безпекою дорожнього руху здійснюється за допомогою як законодавчих норм, так і підзаконних нормативно-правових актів. Закони України та нормативні акти Кабінету Міністрів України визначають основні засади взаємодії підрозділів ДАІ МВС України, а механізми реалізації прав, обов'язків та завдань суб'єктів взаємодії визначаються у відомчих нормативно-правових актах та нормах, прийнятих місцевими суб'єктами публічного управління. При цьому, у процесі відомчої та місцевої нормотворчості важливим є (незалежно від суб'єкта прийняття норм) збереження єдиного підходу до формування системи адміністративно-правового забезпечення взаємодії у сфері безпеки дорожнього руху, беззаперечне врахування норм законодавчих актів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2015 року: розпорядження Кабінету Міністрів України № 480-р від 25 травня 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 42. – Ст. 1724.*
2. *Теорія управління в органах внутрішніх справ: [навч. посіб.] / за ред. В.А. Ліпкана. – К.: КНТ, 2007. – 884 с.*
3. *Колтаков В.К. Адміністративне право України: Підручник / В.К. Колтаков. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 736 с.*

4. Про дорожній рух: Закон України від 30 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 31. – Ст. 338.
5. Про автомобільні дороги: Закон України від 8 вересня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 51. – Ст. 556.
6. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб: Закон України від 4 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 35. – Ст. 236; 2005. – № 5. – Ст. 116.
7. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 3 квітня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 27. – Ст. 208.
8. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
9. Про Положення про Державну автомобільну інспекцію Міністерства внутрішніх справ: постанова Кабінету Міністрів України № 341 від 14 квітня 1997р. // Офіційний вісник України. – 1997 – № 16. – Ст. 52.
10. Про затвердження Інструкції з питань діяльності підрозділів дорожньо-патрульної служби Державтоінспекції МВС: наказ МВС України № 111 від 27 березня 2009 р. // Офіційний вісник України. – 2009. – № 51. – Ст. 1777.
11. Про затвердження Положення про органи безпеки дорожнього руху Міністерства оборони України: наказ Міністра оборони України № 330 від 1 листопада 1999 р. (в редакції наказу Міністра оборони України від № 243 від 15 травня 2007 р.) // Офіційний вісник України. – 2007. – № 41. – Ст. 1641.
12. Про затвердження Положення про службу безпеки дорожнього руху Держкомкордону України: наказ Держкомкордону України №169 від 24 квітня 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 23. – Ст. 206.
13. Про затвердження Порядку оперативного інформування учасників дорожнього руху про надзвичайні ситуації природного або техногенного характеру, що сталися на автомобільних дорогах загального користування, ускладнення гідрометеорологічних та інших умов дорожнього руху, стану проїзду, дорожнього покриття та аварійності: наказ Державної служби автомобільних доріг України, Міністерства транспорту та зв'язку України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Державного комітету телебачення та радіомовлення України № 383/792/513/951/285 від 28 жовтня 2010 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 91. – Ст. 3225.
14. Про затвердження Інструкції про порядок обліку дорожньо-транспортних пригод і осіб, які в них постраждали, та обміну інформацією між закладами охорони здоров'я і органами внутрішніх справ: наказ МВС України та МОЗ України № 205/353 від 25 червня 2007 р. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 52. – Ст. 2152.

УДК 342.95 : 351.72

Ю.С.Назар

*Начальник кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу
Львівського державного університету
внутрішніх справ, к.ю.н., доцент*

СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 164-12 КУПАП «ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА»

Стаття присвячена аналізу складу адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 164-12 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Порушення бюджетного законодавства». Досліджено об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт та суб'єктивну сторону цього правопорушення.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, порушення бюджетного законодавства, розпорядники бюджетних коштів, одержувачі бюджетних коштів.

Стаття посвящена аналізу состава административного правонарушения, предусмотренного статьей 164-12 Кодекса Украины об административных правонарушениях «Нарушения бюджетного законодательства». Исследовано объект, объективную сторону, субъект и субъективную сторону этого правонарушения.

Ключевые слова: административное правонарушение, нарушения бюджетного законодательства, распорядители бюджетных средств, получатели бюджетных средств.